

UNIVERSITY OF TARTU

Ministry of the Interior
Republic of Latvia

This project was funded by
the European Union's
Internal Security Fund — Police

Управление на веригите за доставки: Насоки за превенция на трафика на хора с цел трудова експлоатация

UNIVERSITY OF TARTU

Ministry of the Interior
Republic of Latvia

This project was funded by
the European Union's
Internal Security Fund — Police

Инструмент, разработен от екипа на проект FLOW и предназначен за:

Бизнеса, НПО и/или организации, които използват нискоквалифицирани работници посредством аутсорсинг, договори за възлагане на определена работа на подизпълнители или договори с агенции за подбор на персонал и трудови посредници.

Компании, работещи в рискови сектори, където често се установяват случаи на трафик на хора с цел трудова експлоатация.

Звена за обществени поръчки на държавно или общинско равнище и/или държавни предприятия.

Експерти и мрежи по корпоративна социална отговорност.

Контекст (1)

Форми на трудова експлоатация: извънредният труд не се заплаща; удръжки от възнаграждението; удължено работно време; лоши условия; нерегламентирани такси за посредничество; отнемане на документи за самоличност; ограничаване на социалните контакти; ограничаване на свободата на придвижване; високи такси за транспорт; физическо насилие или заплаха за такова.

Липсата на **отчетност, дългите вериги за доставки** и отсъствието на **канални за докладване** на проблеми от страна на работниците увеличават риска от трудова експлоатация.

Контекст (2)

В България **строителството и транспортът** са секторите, определяни като особено уязвими за практики, свързани с трафик на хора с цел трудова експлоатация, тъй като те предоставят работници и услуги на западноевропейския пазар.

Недостигът на работна сила в определени сектори, особено в **промишлените производства, селското стопанство и туристическия сектор**, подтиква бизнеса да търси работници от чужбина, включително от трети страни.

Контекст (3)

Съществуват законни компании, които са част от трафика с цел трудова експлоатация чрез подвеждане, заблуждаване, манипулиране или принуждаване на жертвите да участват в различни привидно **законни схеми**:

Фиктивна самонаетост, при която работниците са принуждавани да се регистрират като самонаети лица в приемащата държава, докато в действителност имат много малко контрол върху дейността си.

Схема за **командироване на работници**, при която подставени компании наемат работници от по-малко благосъстоятелни държави (в и извън ЕС) и ги командироваат на работа в друга държава от ЕС.

Каскадно наемане на подизпълнители и използване на **кухи компании**, при което се включват вериги от подизпълнители с цел скриване на реалния работодател и нарушаване на трудовото законодателство.

Контекст (4)

Използването на работници под наем, агенции за временна заетост, агенции за подбор на персонал, командировани работници или подизпълнители може да **намали прозрачността** на веригите за доставки и да увеличи риска компанията да бъде въввлечена в трафик с цел трудова експлоатация без знанието Ви.

Бизнесът може да бъде засегнат от трафик на хора с цел трудова експлоатация и **посредством търговски дружества**, с които дадена компания има договорни отношения, като например за поддържане на чистота или кетъринг.

UNIVERSITY OF TARTU

Ministry of the Interior
Republic of Latvia

This project was funded by
the European Union's
Internal Security Fund — Police

Навременното фокусиране върху рисковете ще:

Затвърди **репутацията** на компанията и обществения ѝ имидж в очите на персонала, клиентите и партньорите.

Повиши **конкурентните позиции** на компанията като оправдае очакванията на партньорите за прилагане на политиките за отговорен бизнес.

Предотврати **нелоялната конкуренция**, която може да е свързана с необосновано ниски възнаграждения или пренебрегване на разпоредбите за здравословни и безопасни условия на труд.

Увеличи **производителността** поради отговорното поведение и ще мотивира работната сила, което ще се отрази на качеството и ефективността, както и на здравословните и безопасните условия на труд.

Улесни **наемането на работници мигранти** в надпреварата за квалифицирана работна сила, благодарение на репутация на отговорен работодател.

Подпомогне **растежа и укрепи пазарните позиции** на компанията в очите на клиентите, обществото и инвеститорите заради загрижеността към социалните аспекти.

UNIVERSITY OF TARTU

Ministry of the Interior
Republic of Latvia

This project was funded by
the European Union's
Internal Security Fund — Police

Практически инструменти за превенция на трафика с цел трудова експлоатация: Как да управляваме своите вериги за доставки

Инструмент за оценка на риска

Инструмент за изработване на стратегия

Инструмент за скрининг

Инструмент за подпомагане изготвянето на договори

Инструмент за оценка на работните условия на място

Инструмент за оценка на риска (1)

Някои релевантни въпроси (ако повече от един от отговорите е „да“, налице е риск):

Използва ли Вашата компания **неквалифицирана, временно и/или сезонно наета** работна сила?

Използва ли Вашата компания **подизпълнители, агенции за временна заетост и краткосрочни сезонни договори**? Ако да, разполагате ли с умения да идентифицирате необосновано ниски оферти за участие в търг/договаряне от подизпълнители?

Във Вашата компания има ли трудови дейности, възлагани по договор и изпълнявани от работници мигранти или временно наети работници, които не са под **постоянен и непосредствен надзор**?

Инструмент за оценка на риска (2)

Възникват ли понякога затруднения за **установяване самоличността** на работниците, които са наети на обекти по силата на договорености с множество каскадни подизпълнители?

Налице ли е във Вашата компания вътрешен или външен механизъм за **подаване на жалби и сигнали** или система за обработка на оплаквания, която да дава възможност на всички работници (наети пряко/непряко, местни или мигранти) анонимно да представят проблеми на вниманието на ръководството?

Вашата компания част ли е от **икономически сектор**, в който са докладвани случаи на недеklarиран труд, социален дъмпинг, недопустими условия на труд и/или трафик на хора?

Вашата компания част ли е от икономически сектор, който **не е обект на достатъчен надзор** от страна на държавните органи?

Инструмент за изработване на стратегия (1)

Определете и формулирайте как **основните ценности** на Вашата компания са свързани със зачитането на правата на човека, и по-специално с превенцията на трафика с цел трудова експлоатация.

Заявете в **писмен вид** своята етична и професионална ангажираност да спазвате основните принципи и права на работното място, както и да противодействате на трафика с цел трудова експлоатация при наемането на персонал и при подписването на договори с подизпълнители.

Повишете **осведомеността на персонала** (особено на низшия и средния ръководен състав) относно правилата за здравословен и безопасен труд, правата на човека, трафика на хора с цел трудова експлоатация и съответното законодателство.

Споделете Вашата стратегия и фирмени политики за превенция на трафика с цел трудова експлоатация (по възможност чрез лични срещи) с **Вашите бизнес партньори**, подизпълнители и други заинтересовани страни.

Инструмент за изработване на стратегия (2)

Засилете и хармонизирайте **надзора върху условията на труд** на Вашия персонал и на персонала на подизпълнителите Ви.

Създайте **ясни процедури за служителите** от различните нива във Вашата компания за стъпките, които трябва да бъдат предприети, когато а) компанията или националните власти установят **нарушения** на трудовите договори, б) са установени **признаци** за трафик с цел трудова експлоатация; в) служител на компанията получи **оплакване или сигнал за трафик** с цел трудова експлоатация.

Следете постоянно за **прилагането** на въведените процедури и изпълнението на Вашата стратегия срещу трафика с цел трудова експлоатация.

Инструмент за скрининг (1)

Компаниите следва внимателно да избират своите подизпълнители и бизнес партньори, за да намалят риска от участие в трафик на хора с цел трудова експлоатация. Целта на скрининга е да провери дали Вашите договорни партньори не са въввлечени – пряко или чрез техни подизпълнители – в злоупотреби или престъпни практики.

Примерни въпроси към потенциални бизнес партньори:

Разполага ли Вашата компания с **политики или стратегии**, насочени към превенция на трафика на хора с цел трудова експлоатация във Вашата верига за доставки?

Използва ли Вашата компания **агенции за подбор на персонал**, ако да – как се подбират тези агенции и как гарантирате, че те спазват трудовото законодателство?

Инструмент за скрининг (2)

Въвела ли е Вашата компания **механизъм за подаване на жалби** от работниците или етичен канал за сигнали, който е предназначен както за пряко наетия персонал, така и за работниците на подизпълнители?

Как е организиран **процесът на наемане на мигранти** от първия Ви контакт до започване на работа в приемащата страна?

Информирани ли са всички служители за **общите трудови условия в страната**, преди да започнат работа?

Инструмент при подготовката на договори (1)

Законни компании често са използвани за прикриване на трафик на хора с цел трудова експлоатация. Този инструмент цели да повиши **качеството на договорите**, които дадена компания сключва с партньори и подизпълнители, за да има по-голям **контрол** върху веригата за доставки. **Редуцирането** нивата във веригата за доставки, използването само на **законно регистрирани и лицензирани агенции** за отдаване под наем и подбор на персонал, установяването на **механизми за докладване от служителите** на злоупотреби и въвеждането на **специфични клаузи в договорите** с подизпълнителите са сред доказано **работещите мерки** за превенция на трафика с цел трудова експлоатация и ясно демонстрират ценностите на компанията сред служителите и заинтересованите страни.

Инструмент при подготовката на договори (2)

Примерни мерки:

Настоявайте Вашите контрагенти да гарантират, че наетите от тях служители (вкл. подизпълнителите им) притежават всички необходими **разрешителни за работа**.

Уверете се, че агенциите за отдаване под наем на персонал и/или подизпълнителите не събират от техните командировани или временно наети работници **такси за осигуряване на заетост**.

Гарантирайте си **право на контакт без предизвестие** с работещите на Ваши обекти служители на Вашите договорни партньори и техните подизпълнители.

Погрижете се в договора да е посочено, че **одити могат да бъдат извършвани както от Вас**, така и от външен одитор/трета страна от Ваше име.

Осигурете възможност договорите да бъдат **отменяни или прекратявани незабавно**, ако се установят сериозни нарушения и обмислете предоставянето на срок за отстраняването на по-леките нарушения.

Инструмент за оценка на условията на труд на работното място (1)

Инструментът е част от мерките за корпоративна социална отговорност на компаниите и е предназначен да осигури повече контрол върху веригата за доставки чрез прилагане на ефективни оценки на условията на труд.

Той е предвиден за **вътрешен одит** и се извършва под формата на **интервюта с наетите** от служители на компанията, които са добре запознати със структурата на бизнеса и възможните области на риск в извършваните дейности; **не цели да изझे функции** на инспекциите по труда и правоприлагащите органи.

Оценката може да е **реактивна** (при подаден сигнал), **планирана** или **на случаен принцип**; може да е **самостоятелна** или **интегрирана** в друг тип одит, като например годишна оценка за безопасността на труда или годишен одит за изпълнение на фирмената стратегия.

Инструмент за оценка на условията на труд на работното място (2)

Примерни въпроси към служителите:

Преди да започнете тази работа, някой обясни ли Ви какви са **общите условия на заетост** (работно време, заплащане и др.) и към кого да се обърнете в случай на затруднение?

Договорът на **разбираем език** ли беше подписан? Подписвали ли сте **друг договор със същия работодател** и за същата позиция, но с различни условия на заетост?

Имате ли **безопасно място за съхранение на важни документи** като паспорт и документи за пътуване?
Трябваше ли да **заплатите такса**, за да Ви наемат на тази работа? Налагало ли се е по Ваше желание или против желанието Ви да **плащате на посредник**, за да Ви назначат?

Знаете ли кои са **законните удръжки от заплатата** Ви? Колко често имате **почивен ден**? Получавате ли **компенсация за извънреден труд**? Знаете ли къде да **докладвате проблемите**, с които се сблъсквате на работното място?